

บทที่ 4

มาตรการในการควบคุมและคุ้มครองการใช้บัตรเครดิต

4.1 การควบคุมการใช้บัตรเครดิต

เนื่องจากในปัจจุบันบัตรเครดิตได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลาย ดังนั้น การควบคุมบัตรเครดิตจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะหากไม่มีมาตรการควบคุมบัตรเครดิตที่ดีแล้ว อาจมีผลทำให้คุณภาพของบัตรเครดิตลดลง และในที่สุดอาจทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือได้และ ด้วยความสำคัญของบัตรเครดิตในการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคนี้เอง ในต่างประเทศจึงได้มีมาตรการควบคุมบัตรเครดิตโดยการใช้กฎหมาย แต่มิได้บัญญัติเป็นกฎหมายเฉพาะ หากแต่แทรกอยู่ใน กฎหมายควบคุมสินเชื่อโดยทั่วไป เช่น ใน Consumer Credit Act 1974 ของประเทศอังกฤษ บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักก็เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคสินเชื่อให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ สินเชื่ออย่างถูกต้องและรู้ถึงวิธีการแก้ไขเมื่อเกิดกรณีโต้แย้งขึ้น รวมทั้งเพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติของผู้ให้สินเชื่อด้วย¹ และในกฎหมายฉบับนี้มีเพียง 12 มาตราเท่านั้นที่บัญญัติถึงบัตรเครดิตโดยเฉพาะ เช่น ควบคุมเรื่องการส่งบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคไปรษณีย์โดยไม่มีการร้องขอ (unsolicited credit card) มาตรา 51, ความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรในกรณีที่มีบุคคลอื่นนำบัตรไปใช้โดยไม่มี อำนาจ (unauthorized use of credit card) มาตรา 84 เป็นต้น หรือในประเทศ สหรัฐอเมริกา Consumer Credit Protection Act 1968 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคสินเชื่อเช่นกัน โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเครดิต 2 บท คือ Truth in Lending Act (TILA) และ Fair Credit Billing Act (FCBA) โดย TILA นั้นมีข้อกำหนดที่สำคัญ 3 ประการคือ

- (1) มีการห้ามการออกบัตรประเภท unsolicited credit card คือการส่งบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคทางไปรษณีย์โดยไม่มีการร้องขอ (มาตรา 132)

---

¹Tony Drury and Charles N.Ferrier, Credit Cards, London : Billing & Son Limited, 1984, p.98.

(2) มาตรา 133 (a) กำหนดไว้ว่าในการใช้บัตรเครดิตโดยปราศจากอำนาจ ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ที่ต่ำกว่า \$50 หรือตามจำนวนหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถือบัตรจะได้แจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบถึงโอกาสที่อาจมีการใช้บัตรนั้นโดยปราศจากอำนาจ

(3) ภาวะในการพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรคกแก่ผู้ออกบัตร²

ส่วน Fair Credit Billing Act (FCBA) นั้น เป็นชื่อของบทที่ 3 (Title III) ของ Consumer Credit Protection Act 1968 ซึ่งใน FCBA นั้นจะบัญญัติถึงการเรียกเก็บเงินในการให้สินเชื่อ (Credit Billing) เป็นส่วนใหญ่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองและป้องกันผู้บริโภคจากการเรียกเก็บเงินในการให้สินเชื่อและการใช้บัตรเครดิตที่ไม่ถูกต้องและไม่ยุติธรรม (มาตรา 302) เช่น วิธีการแก้ไขกรณีการเรียกเก็บเงินผิดพลาด (Billing Error) (มาตรา 161) สิทธิต่าง ๆ ของลูกค้าบัตรเครดิต (ม.170) เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย แม้ว่าขณะนี้เรายังไม่มีกฎหมายควบคุมการใช้บัตรเครดิตโดยเฉพาะก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าควรพิจารณาในแง่ของสถานการณ์ที่ออกบัตรว่าการประกอบธุรกิจชนิดนี้มีกฎหมายควบคุมอย่างไรหรือไม่ โดยพิจารณาจากกฎหมายต่าง ๆ ดังนี้

(1) พ.ร.บ. ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522²

เนื่องจากธุรกิจบัตรเครดิตเป็นการให้สินเชื่อเพื่อการบริโภคอย่างหนึ่ง ดังนั้นประเด็นที่ควรพิจารณาก็คือ ธุรกิจบัตรเครดิตดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 หรือไม่เพียงใด

ตามมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ได้ให้คำนิยามว่า "ธุรกิจเงินทุน" หมายถึง ธุรกิจจัดหามาซึ่งเงินทุน และใช้เงินนั้นในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งจำแนกประเภทได้ดังต่อไปนี้

²อนันต์ จันทโรภากร, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต (credit cards) ในประเทศสหรัฐอเมริกา", วารสารนิติศาสตร์ (มีนาคม 2529) : 23.

³"พระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522", ราชกิจจานุเบกษา 96 (๑ พฤษภาคม 2522) : 2-3.

- (1) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์
- (2) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- (3) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค
- (4) กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ
- (5) กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

"กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์" หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะสั้น รวมทั้งการเป็นผู้รับรอง ผู้รับอาวัล หรือผู้สอดเข้าแก้หน้าในตั๋วเงิน เป็นทางค้ำปกติ

"กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา" หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และให้กู้ยืมเงินระยะปานกลาง หรือระยะยาวแก่กิจการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือพาณิชย์กรรม เป็นทางค้ำปกติ

"กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่ายและการบริโภค" หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และทำการดังต่อไปนี้ เป็นทางค้ำปกติ

- (1) ให้กู้ยืมเพื่อให้ใช้เกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าโดยชำระราคาเป็นงวด ๆ หรือ โดยให้เช่าซื้อ
- (2) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชน เพื่อให้ใช้ในการซื้อสินค้าจากกิจการที่มีชื่อของตนเอง
- (3) ให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาจากกิจการซึ่งจำหน่ายสินค้านั้น เมื่อได้ตกลงจะให้เช่าซื้อ หรือให้ประชาชนเช่าซื้อสินค้าซึ่งยึดได้จากผู้เช่าซื้อรายอื่น
- (4) รับโอนโดยมีค่าตอบแทนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่เกิดจากการจำหน่ายสินค้า

"กิจการเงินทุนเพื่อการเคหะ" หมายความว่า กิจการจัดหาเงินทุนจากประชาชน และทำการค้ำดังต่อไปนี้ เป็นทางค้ำปกติ

- (1) ให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัย
- (2) ให้กู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการจัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัยสำหรับจำหน่ายแก่ประชาชน หรือให้ประชาชนเช่าซื้อ หรือ
- (3) จัดหาที่ดินและหรือบ้านที่อยู่อาศัยมาจำหน่ายแก่ประชาชนรวมทั้งให้ประชาชนเช่าซื้อ

"ให้กู้ยืมเงิน" เฉพาะที่เกี่ยวกับธุรกิจเงินทุน หมายความว่ารวมถึงรับซื้อ ซื้อลด หรือ รับช่วงซื้อลดตัวเงิน ตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารการเครดิต

"ให้กู้ยืมเงินระยะสั้น" หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืน เมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันให้กู้ยืม

"ให้กู้ยืมระยะปานกลาง" หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืน เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินหนึ่งปี แต่ไม่เกินห้าปีนับแต่วันให้กู้ยืม

"ให้กู้ยืมระยะยาว" หมายความว่า ให้กู้ยืมเงินมีกำหนดชำระคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้เกินห้าปี นับแต่วันให้กู้ยืม

วลา

จากนิยามของคำว่า "ธุรกิจเงินทุน" ตามบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า ธุรกิจเงินทุนต้อง เป็นธุรกิจที่จัดทามาซึ่งเงินทุนและใช้เงินนั้นในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ประเภท ข้างต้น ซึ่งกิจการทั้ง 5 ประเภทนั้นมีองค์ประกอบที่เหมือนกันคือ จะต้องเป็นกิจการจัดหาเงินทุน จากประชาชนเพื่อนำมาให้อู่ต่อหรือทำประโยชน์ในลักษณะดังกล่าวข้างต้น แต่การประกอบธุรกิจ บัตรเครดิตนั้น บริษัทผู้ออกบัตรไม่มีการกู้ยืมจากประชาชน หากแต่กู้เงินจากสำนักงานใหญ่ใน ต่างประเทศหรือแหล่งเงินทุนซึ่งเป็นสถาบันการเงินแล้วนำมาใช้ในกิจการดังกล่าว ดังนั้น ด้วยเหตุ ที่การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตมิได้มีการระดมเงินทุนจากประชาชนนี้เอง จึงทำให้สถานประกอบ ธุรกิจบัตรเครดิตไม่เป็นบริษัทเงินทุนภายใต้ พ.ร.บ. ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522

(2) พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505⁴

ปัญหาที่ควรพิจารณาต่อมาก็คือ ธุรกิจบัตรเครดิต เป็นการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 หรือไม่

มาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้นิยามคำว่า "การธนาคารพาณิชย์" หมายถึง การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรีวรรคต่างประเทศ

⁴ "พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505," ราชกิจจานุเบกษา 79

ในปัญหา นี้ ผู้เขียนขอแยกพิจารณาออกเป็น 2 กรณีคือ

กรณีแรก บัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทเอกชนมิใช่ธนาคารพาณิชย์ ในกรณีนี้จะเห็นว่า ผู้ถือบัตรไม่มีบัญชีเงินฝากกับผู้ออกบัตรแต่อย่างใด หากแต่มีลักษณะให้ผู้ถือบัตรออกเงินทรงจ่าย ค่าสินค้าที่ผู้ถือบัตรซื้อจากร้านค้าโดยใช้บัตรเครดิตไปก่อน และผู้ออกบัตรจึงมาเรียกเก็บเงินนั้น จากผู้ถือบัตรในภายหลัง ซึ่งสาระสำคัญของมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 อยู่ที่การประกอบธุรกิจการธนาคารพาณิชย์จะต้องเป็นผู้รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ แต่การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยบริษัทเอกชนกรณีนี้ไม่มีการ รับฝากเงิน ดังนั้นการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในกรณีนี้จึงไม่เป็นการประกอบกิจการธนาคาร พณิชย์อันจะต้องอยู่ภายใต้ พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

กรณีที่สอง บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ โดยเหตุที่ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีใบ อนุญาตประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ตาม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และจาก การสอบถามเจ้าหน้าที่ฝ่ายกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ก็ได้รับ แจ้งว่าการออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคถือเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่ง อันอยู่ภายใต้การประกอบ กิจการธนาคารพาณิชย์เช่นกัน ดังนั้นธุรกิจบัตรเครดิตที่กระทำโดยธนาคารพาณิชย์จึงเป็นการประกอบ กิจการธนาคารพาณิชย์ตาม พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

(3) ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58⁵

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 นี้ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นเวลาก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดการควบคุม กิจการรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน กิจการจัดหาเงินทุนเพื่อบุคคลอื่น และกิจการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ รวมทั้งการเป็นตัวแทนหรือหน้าของกิจการตามข้อ 5 ของประกาศฉบับ ดังกล่าว⁶

⁵ "ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58," ราชกิจจานุเบกษา 89 (27 มกราคม 2515): 3-5.

⁶ ไชยวัฒน์ บุญนาค, "การใช้กฎหมายบังคับบัตรเครดิต," รที'29 7 (สิงหาคม 2529): 65-66.

ข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 53 บัญญัติว่า " เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรี กำหนดกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด ตั้งระเบียบไว้ต่อไปหรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันให้ เป็นกิจการ ที่ต้องขออนุญาตห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตของรัฐมนตรี

- (1) การประกันภัย
- (2) การคลังสินค้า
- (3) การธนาคาร
- (4) การออมสิน
- (5) เครดิตฟองซิเอร์
- (6) การรับรองหรือรับซื้อตั๋วเงิน
- (7) การจัดหาเงินลงทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้นหรือ เอา เงินนั้นซื้อหรือแลกซื้อตั๋ว-เงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น ตราสารการ เครดิต
- (8) การซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยนตราสารแสดงสิทธิในหนี้หรือทรัพย์สิน เช่น พันธบัตร หุ้น หุ้นกู้ หรือตราสารพาณิชย์ หรือการทำหน้าที่เป็นตัวแทน นายหน้า ผู้จัดการหรือผู้ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการลงทุนในตราสารดังกล่าว หรือการจัดให้มีตลาดหรือสถานที่อื่น เป็นศูนย์กลางซื้อ ขาย หรือแลกเปลี่ยน ตราสารดังกล่าว

การประกาศตามวรรค 1 รัฐมนตรีจะกำหนดประเภทหรือลักษณะของกิจการด้วยก็ได้ "

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า กิจการที่มีลักษณะใกล้เคียงธุรกิจบัตรเครดิต เครดิตมากที่สุด คือ กิจการการจัดหาเงินลงทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้นหรือ เอา เงินนั้นมาซื้อหรือซื้อแลกตั๋วเงิน หรือ ตราสาร เปลี่ยนมืออื่น ตราสารการ เครดิต ตามข้อ 5(7) แต่อย่างไรก็ตาม ดังที่กล่าวมาแล้ว ในบทที่ 2 ข้อ (2) เรื่องบัตร เครดิตที่มีผู้สัญญาสามฝ่ายว่า สัญญาระหว่างผู้ออกบัตร และผู้ถือ บัตรมิใช่เป็นการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้เพราะ การกู้ยืมเงินจะต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์ใน เงินจากผู้ให้ กู้ไปให้แก่ผู้กู้ตามมาตรา 650 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ลักษณะของระบบบัตร เครดิต นั้น เป็น เรื่องการโอนสิทธิ เรียกร่องตาม มาตรา 306 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดย ผู้ถือบัตรยินยอมให้ผู้ออกบัตรครอบงำค่าสินค้าและบริการให้แก่ร้านค้าไปก่อน แล้วผู้ถือบัตรจะชำระ หนี้ในภายหลัง ในลักษณะนี้ผู้ออกบัตรจึงได้รับโอนสิทธิ เรียกร่องของร้านค้าที่มีต่อผู้ถือบัตรในการ ได้รับชำระหนี้ค่าสินค้า และบริการนั้น โดยมีได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ใน เงินจากผู้ออกบัตรไปให้แก่

ผู้ถือบัตรอื่น เป็นสาระสำคัญของการให้กู้ยืม เงินแต่อย่างใด

ด้วย เหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ธุรกิจบัตร เครดิต ไม่ตกอยู่ในบทบัญญัติของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับนี้

(4) พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485⁷

ปัญหาที่ควรพิจารณาต่อมาก็คือ ธุรกิจบัตร เครดิตอยู่ภายใต้บังคับแห่ง พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 หรือไม่

พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม จำกัด หรือห้ามการปฏิบัติกิจการทั้งปวง เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินหรือการอื่นซึ่งมีเงินตราต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยให้อำนาจรัฐมนตรีการคลังควบคุม จำกัด และห้ามการปฏิบัติกิจการทั้งปวงนั้น และให้อำนาจออกกฎกระทรวงในเรื่องต่าง ๆ ที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 4 ด้วย และตามข้อ 7 ทวิของกฎกระทรวงฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2497) ที่ออกตาม พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 บัญญัติว่า "ข้อ 7 ทวิ ห้ามมิให้บุคคลใดรับฝากเงินตราต่างประเทศ กู้ยืมเงินตราต่างประเทศ หรือก่อบริการใด ๆ ที่เกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของสำนักงานใหญ่ สาขาตัวแทน หรือบุคคลใด หรือเป็นการกระทำระหว่างบุคคลดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน"

ในกรณีที่มีการใช้บัตร เครดิตที่ออกให้ในประเทศไทย เพื่อซื้อสินค้าหรือบริการในต่างประเทศนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ตรวจดูว่า จะต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพราะการใช้บัตร เครดิต เป็นการก่อบริการที่เกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ซึ่งตามข้อ 7 ทวิของกฎกระทรวง ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2497) ที่ออกตามพ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 บัญญัติให้ต้องขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานก่อนและ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ออกกฎระเบียบควบคุมการใช้บัตร เครดิต ในต่างประเทศชื่อ "การใช้บัตรสินเชื่อ (บัตร เครดิต) และการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน" โดยกำหนดให้ผู้ที่มิใช่บัตร เครดิตระหว่างประเทศและนำบัตรนั้นไปใช้ยังต่างประเทศจะต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบว่าจะใช้เงินตามบัตร เครดิตเท่าไร ระเบียบดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

⁷ "พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485, ราชกิจจานุเบกษา, 59

ตอนที่ 1 เรื่อง "การใช้บัตรเครดิต เชื้อและการเรียกเก็บเงิน" ประกอบด้วย

- ก. การใช้บัตรเครดิต เชื้อในต่างประเทศและการส่งเงินออกไปชำระ
- ข. การใช้บัตรเครดิต เชื้อในประเทศไทยของผู้เดินทางจากต่างประเทศและส่งเงินไปเรียกเก็บเงิน
- ค. ข้อปฏิบัติอื่น

ตอนที่ 2 เรื่อง "การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน" ประกอบด้วย

- ก. การเดินทาง เพื่อการท่องเที่ยวและธุรกิจส่วนตัว
- ข. การเดินทาง เพื่อธุรกิจขององค์การ ธนาคาร หรือนิติบุคคลที่ประกอบการค้า หรืออุตสาหกรรมหรือโดยได้รับทุนจากต่างประเทศ
- ค. การเดินทางในราชอาณาจักร

ตอนที่ 3 กรณีการใช้บัตรเครดิต เชื้อ

ในการนำบัตร เครดิตระหว่างประเทศของคนไทยออกใช้ในต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ใช้เสมือนการใช้เงินตามปกติ มิได้ถือเป็นการขออนุญาตซื้อเงิน แต่ผู้ถือบัตร เครดิตระหว่างประเทศ จะต้องแจ้งธนาคารแห่งประเทศไทยว่า จะใช้เงินตามบัตร เครดิตเท่าไร และเป็นเงินสดหรือเช็คเดินทางอีกเท่าไร โดยรวมการใช้เงินทั้งสองประเภทรวมกันจะต้องไม่เกินจำนวนเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ ซึ่งผู้ถือบัตรจะต้องใช้เงินไม่เกินวงเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หากฝ่าฝืนก็จะถูกลงโทษโดย เฉพาะในกรณี เจตนา ฝ่าฝืน ธนาคารแห่งประเทศไทยจะส่งให้บริษัทหรือธนาคารผู้ออกบัตร เครดิต ในประเทศไทยยึดบัตร เครดิตจากลูกค้าจนกว่าจะได้รับการพิจารณาใหม่ โดยขั้นตอนการลงโทษของธนาคารแห่งประเทศไทย มี 3 ขั้นตอน คือ

1. ทำผิดครั้งแรก จะทำหนังสือเตือนไปยังผู้ถือบัตร
2. ทำผิดครั้งที่สอง จะเรียกผู้ถือบัตรมาพบ
3. ทำผิดครั้งที่สาม จะสั่งถอนการใช้บัตร เครดิต

และเพื่อป้องกันการที่ผู้ถือบัตรที่ถูกลงโทษจะหาวิธีการ เสียไป เป็นลูกค้าบัตร เครดิตที่อื่น สำหรับลูกค้าที่มีประวัติ เสียถึงขั้นธนาคารแห่งประเทศไทย ใ้ยกเลิกการใช้บัตร เครดิตระหว่างประเทศนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งให้ธนาคารและบริษัทผู้ออกบัตร เครดิตรายงาน

รายชื่อลูกค้าทั้งปัจจุบันและผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิการถือบัตรอีกด้วย⁸

โดยสรุป การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต เครดิตมิใช่เป็นการประกอบธุรกิจเงินทุน และธุรกิจการกู้ยืมเงินหากแต่ถ้าผู้ถือบัตร เป็นธนาคารพาณิชย์ก็จะอยู่ภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ. ธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 อย่างไรก็ตามการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ในกรณีที่เป็นบัตรระหว่างประเทศและนำบัตรนั้นไปใช้ยังต่างประเทศก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ พ.ร.บ. ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 ด้วย

4.2 วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิต

นอกจากการควบคุมบัตรเครดิตโดยการใช้อกฎหมายซึ่งถือเป็นการแก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิตวิธีหนึ่งแล้ว ผู้เกี่ยวข้องในระบบบัตรเครดิต ควรหาทางป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิตด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีบัตรหาย ถูกขโมยหรือมีการปลอมคัง เช่น ในประเทศอังกฤษ The Committee of London Clearing Bankers ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งชื่อ Bank Cheque Card Committee เพื่อสำรวจในด้านการปลอมบัตรเครดิต ซึ่งจากการสำรวจพบว่า วิธีการแก้ไขการปลอมบัตรเครดิตมี 4 ประการคือ⁹

1. รูปแบบของบัตรเครดิต เช่น ดิสรูปของผู้ถือบัตรบนบัตรเครดิต, การใช้แถบแม่เหล็กบนบัตรเครดิต ทั้งนี้ ผู้ถือบัตรจะต้องสร้างรูปแบบบัตรเครดิตให้มีลักษณะที่สามารถปลอมได้ยาก
2. วิธีการแจ้งให้ประชาชนและร้านค้าทราบถึงการปลอมบัตรเครดิต
3. วิธีการเตือนให้ผู้ถือบัตรระมัดระวังมิให้บัตรถูกขโมย
4. วิธีการของผู้ถือบัตรในการหาตัวผู้กระทำการปลอมบัตรหรือขโมยบัตรรวมทั้งมาตรการในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

สำหรับประเทศไทย วิธีการที่ผู้ถือบัตรใช้แก้ไขปัญหามาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิต โดยเฉพาะก้านการปลอมบัตรก็คือ การปรับปรุงรูปแบบของบัตรเครดิตให้ปลอมได้ยากขึ้น

⁸ "กฎหมายและระเบียบ," วารสารเศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ (มีนาคม 2525): 162-165

⁹ Tony Drury and Charles W. Ferrier, Credit Cards, p. 131-132.

อย่างไรก็ตาม ผู้ออกบัตรเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจแก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตร เครดิต ได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น ผู้ถือบัตร ร้านค้า ตลอดจนรัฐบาล ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีบุคคลที่สนใจท่านหนึ่งได้เสนอแนะวิธีป้องกันการปลอมบัตร เครดิต ไว้โดยแบ่งบุคคลผู้มีส่วนในการป้องกันปัญหาการใช้บัตร เครดิตออกเป็น¹⁰

(1) ผู้ถือบัตร

(ก) ประการแรกที่ผู้ถือบัตรจะป้องกันปัญหาอันเกิดจากบัตร เครดิตก็คือ การเก็บรักษาบัตร เครดิตไว้ในที่ปลอดภัย เช่นไม่เก็บบัตร เครดิตไว้ในรถยนต์ เป็นต้น

(ข) ปฏิบัติตามคำแนะนำของบริษัทบัตร เครดิตหรือธนาคารผู้ออกบัตร เพื่อช่วยป้องกันอาชญากรรมบัตร เครดิต ซึ่งโดยปกติคำแนะนำเหล่านี้บริษัทบัตร เครดิตจะพิมพ์ลงในแผ่นกระดาษแนบมาพร้อมกับบัตร เครดิตที่ส่งมาให้ลูกค้า

(ค) ร่วมมือกับบริษัทบัตร เครดิตและร้านค้าในการป้องกันการทุจริต เช่น นอกจากจะตรวจสอบบัตร เครดิตแล้ว ร้านค้าอาจจะขอบัตรประชาชนหรือใบขับขี่ยานพาหนะ ผู้ถือบัตรก็ควรให้ความร่วมมือด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของผู้ถือบัตรเอง

(ง) เนื่องจากอาชญากรบัตร เครดิตสามารถได้รับข้อมูลบัตรจากกระดาษคาร์บอนที่ร้านค้าฉีกออกจากหลักฐานการซื้อขาย (sales slip) ดังนั้น ผู้ถือบัตรควรฉีกกระดาษคาร์บอนทุกใบออกจากหลักฐานการซื้อขาย (sales slip) แล้วทำลายเสีย

(จ) อย่าให้ผู้อื่นได้บัตร เครดิตโดยไม่จำเป็น

(ฉ) เพื่อช่วยลดโอกาสของร้านค้าทุจริต เอาข้อมูลบัตร เครดิตไปใช้ ผู้ถือบัตรควรติดคอซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้าที่น่าจะ เชื่อถือได้

(2) ร้านค้า

(ก) จะต้องตรวจสอบประวัติและสอดส่องพฤติกรรมของพนักงานในร้าน เพื่อให้แน่ใจว่า พนักงานจะไม่ทุจริต นำข้อมูลบัตร เครดิตไปขายให้กับอาชญากรบัตร เครดิต

(ข) พนักงานของร้านค้า ควรได้รับการอบรมแนะนำให้ทราบถึงวิธีการตรวจสอบบัตร เครดิต และลักษณะวิธีการดำเนินงานของพวกอาชญากรบัตร เครดิต

¹⁰ เลอसर ธนสุภาณันท์, "ลองของบัตรเครดิต", ลลนา (มีนาคม 2527): 98-104.

(3) ผู้ออกบัตร

- (ก) ผู้ออกบัตรควรยอมรับว่า บัญหาอาชญากรรมบัตรมีอยู่จริง และควรแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบ
- (ข) ผู้ออกบัตรจะต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการสอบสวนอาชญากรรมบัตร เครดิต รวมทั้งให้ความร่วมมือระหว่างผู้ออกบัตรด้วยกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลบางประการซึ่งกันและกัน หรือหามาตรการป้องกันร่วมกัน เป็นต้น
- (ค) ผู้ออกบัตรควรเปลี่ยนใบ sales slip ซึ่งเป็นหลักฐานการซื้อขายจากชนิดที่มีกระดาษคาร์บอนสอดอยู่ตรงกลางมา เป็นชนิดที่ไม่ต้องใช้กระดาษคาร์บอน
- (ง) ผู้ออกบัตรไม่ควรส่งบัตร เครดิตให้ผู้ถือบัตรโดยทางไปรษณีย์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันพนักงานไปรษณีย์ที่ทุจริต
- (จ) ผู้ออกบัตรควรพยายามใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เข้ามาช่วยตรวจสอบบัตร เครดิตและตรวจสอบผู้ถือบัตร เป็นต้นว่า ตรวจสอบการลงลายมือชื่อด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ควรปรับปรุงบัตร เครดิต ให้ยากต่อการปลอมแปลง

(4) รัฐสภา

- (ก) รัฐสภา ควรจะออกกฎหมายควบคุมบัตร เครดิต ซึ่งควร เป็นกฎหมายที่ให้ความยุติธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งควรจะต้องกำหนดบทลงโทษผู้ที่ประกอบอาชญากรรมบัตรให้รุนแรง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้กระทำผิดรู้สึก เกรงกลัวและไม่กล้ากระทำผิดนั้นอีก
- (ข) รัฐบาลควรจัดตั้งหน่วยงาน เฉพาะกิจ เพื่อปราบปรามอาชญากรรมบัตร เครดิต ทั้งนี้ หน่วยงานดังกล่าวจะต้องประสานงานกับผู้ออกบัตรด้วย
- นอกจากวิธีการป้องกันอาชญากรรมบัตร เครดิตดังได้กล่าวมาแล้วนั้น วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตร เครดิตสำหรับผู้ถือบัตรก็คือ การที่ผู้ถือบัตรควรได้รับข้อมูลหรือข่าวสารที่ถูกต้อง อันจะ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการ เลือกใช้บัตร เครดิต ประเภทนั้น ๆ ดังนั้น ในหัวข้อต่อไปผู้เขียนจะขอกล่าวถึง เรื่องการ เปิด เผยข้อมูลให้ผู้ออกบัตรควรบอกแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบ (Disclosure Information)

4.3 การเปิดเผยข้อมูลที่ผู้ออกบัตรควรบอกแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบ (Disclosure Information)

การเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Information) เป็นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อช่วยให้บุคคลได้รับข่าวสารที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจที่จะทำในสิ่งที่เขาต้องการ ทั้งที่เห็นได้จากเจตนารมณ์ในมาตรา 102 (a) ของ TILA¹¹ และความเห็นของศาลสูง (Supreme Court) ซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นของการเปิดเผยข้อมูลในคดี *Mourning V. Family Publications Service, Inc*, 411 U.S. 356, 333-66, 377-78, 93 S.Ct. 1952, 1967-59, 1664-65 (1973)¹² พอสรุบความว่า "บทบัญญัติใน TILA เป็นผลจากการศึกษา

¹¹ c 102 Findings and declaration of purpose

(a) The Congress finds that economic stabilization would be enhanced and the competition among the various financial institutions and other firms engaged in the extension of consumer credit would be strengthened by the informed use of credit. The informed use of credit results from an awareness of the cost there of be consumers. It is the purpose of this title to assure a meaningful disclosure of credit terms so that the consumer will be able to compare more readily the various credit terms available to him and avoid the uninformed use of credit, and to protect the consumer against inaccurate and unfair credit billing and credit card practices.

¹² Mc Call, James R., Consumer Protection Cases, Notes and Materials, (St. Paul Minn,: West Publishing, 1977), p.511-513.

และการอภิปรายในรัฐสภา เป็น เวลาหลายปี เกี่ยวกับความถูกต้องและประโยชน์ในการกำหนดให้ผู้ให้สินเชื่อ เปิด เผยสิ่งที่จำ เป็นแก่ผู้บริโภค และในขณะที่มีการพิจารณากันในเวลานั้นผู้บริโภคเองก็ยังคงไม่รู้ถึงลักษณะของข้อตกลง เกี่ยวกับสินเชื่อที่ เขาได้รับและค่าธรรมเนียม ในการผิดผ่อนชำระเงิน ทั้งนี้ เพราะความแตกต่างและบางครั้งผู้บริโภคก็ถูกหลอกลวง เกี่ยวกับข้อความในการขยายสินเชื่อที่ตนได้รับ ซึ่งทำให้บางครั้งผู้บริโภคต้องรับผิดในสิ่งที่เขาไม่สามารถพบเห็นได้ ดังเช่น Joseph Barr ในฐานะเป็น Under Secretary of the Treasury ได้ให้ข้อสังเกตในขณะที่ให้การเป็นพยานต่อ Senate subcommittee ว่า "การกระทำทางเศรษฐกิจที่เป็น blind economy activity เช่นนั้นขัดกับระบบ เศรษฐกิจ เสรีอย่าง เช่นประเทศของเรา ผู้ซึ่งให้สิ่งที่ต้องการในค่าธรรมเนียมที่ต่ำที่สุดโดยขึ้นอยู่กับข้อ เสนอและการตัดสินใจ เลือกของผู้บริโภค"

TILA ได้ถูกบัญญัติขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังเช่น คณะกรรมการ House committee on Banking and Currency ได้รายงานเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวว่า "โดยความต้องการให้ผู้ให้สินเชื่อทั้งหมด เปิด เผยข้อมูลทางสินเชื่อในลักษณะ เดียวกันและต้องการให้ค่าใช้จ่ายที่ถูกกำหนดโดยผู้ให้สินเชื่อรวมอยู่ในการคำนวณของอัตราที่ใช้ได้ ผู้บริโภคชาวอเมริกัน จะถูกให้ข้อมูลที่ เขาต้องการ เพื่อที่จะ เปรียบเทียบต้นทุนของสินเชื่อ และ เพื่อที่จะตัดสินใจใช้สินเชื่อที่ให้ข้อมูลที่ดีที่สุด"

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในมาตรา 102 แห่งบทบัญญัติของกฎหมาย TILA การพิจารณาที่กระทำโดยรัฐสภานี้สะท้อนให้เห็นถึงความยากของงานในการได้รับผลสำเร็จสิ่งที่กฎหมายบัญญัติได้ เกี่ยวข้องแค่ เพียงรูปแบบ เป็นหมิ่น เป็นแสนของการให้สินเชื่อที่มีในปัจจุบันเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อซึ่งจะมีในอนาคตด้วย ดังนั้น เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมาย รัฐสภาจึงได้วางรูปแบบของกฎหมายดังกล่าวโดยการมีผู้ตี้อย่างกว้าง ๆ และมอบหมายให้อำนาจแก่ Federal Reserve Board เป็นผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา 105 แห่ง TILA"¹³

¹³Here is what the U.S. Supreme Court had to say about the need for Truth in Lending Act:

"Passage of the Truth in Lending Act of 1968 culminated several years of congressional study and debate as to the propriety and

เราจะเห็นว่า มติของ TILA ต้องการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคสินเชื่อ เพื่อเป็นสำคัญ
 เพื่อให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบจากผู้ให้สินเชื่อ รวมทั้งการจัดระเบียบและรูปแบบของการ
 ให้สินเชื่อ ในลักษณะที่เป็นแนวเดียวกัน

---

usefulness of imposing mandatory disclosure requirements on those who extend credit to consumers in the American market. By the time of passage, it had become abundantly clear that the use of consumer credit was expanding at an extremely rapid rate. From the end of World War II through 1967, the amount of such credit outstanding had increased from \$ 5.6 billion to \$ 95.9 billion, a rate of growth more than 4½ times as great as that of the economy. Yet, as the congressional hearings revealed, consumers remained remarkably ignorant of the nature of their credit obligations and of the costs of deferring payment. Because of the divergent, and at times fraudulent practices by which consumers were informed of the terms of credit extended to them, many consumers were prevented from shopping for the best terms available and, at times, were prompted to assume liabilities they could not meet. Joseph Barr, then Under Secretary of the Treasury, noted in testifying before a Senate sub-committee that such blind economy activity is inconsistent with the efficient functioning of a free economic system such as ours, whose ability to provide desired material at the lowest cost is dependent on the asserted preferences and informed choices of consumers

The Truth in Lending Act was designed to remedy the problems which had developed. The House Committee on Banking and Currency reported, in regard to the then proposed legislation.

"(B) y requiring all creditors to disclose credit information in a uniform manner, and by requiring all additional mandatory charges

สำหรับประเทศไทยเน้นการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Information) มักปรากฏกระจายอยู่ตามบทบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ เช่น ในมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.คุ้มครองผู้บริโภคได้กำหนดสิทธิของผู้บริโภคไว้สี่ประการด้วยกัน และประการหนึ่งของสิทธิของผู้บริโภคก็คือ สิทธิที่

---

imposed by the creditor as an incident to credit be included in the computation of the applicable percentage rate, the American consumer will be given the information he needs to compare the cost of credit and to make the best informed decision on the use of credit"

This purpose was stated explicitly in §102 of the legislation enacted: "This Congress finds that economic stabilization would be enhanced and the competition among the various financial institutions and other firms engaging in the extension of consumer credit would be strengthened by the informed use of credit. The informed use of credit results form an awareness of the costs there of by consumers. It is the purpose of this subchapter to assure a meaningful disclosure of credit terms so that the consumer will be able to compare more readily the various credit terms available to him and avoid the uniformed use of credit"

The hearing held by Congress reflect the difficulty of the task it sought to accomplish. Whatever legislation was passed had to deal not only with the myriad forms in which credit transactions then occurred, but also with those which would be devised in the future. To accomplish its desired objective, Congress determined to lay the structure of the Act broadly and to entrust its construction to an agency with the necessary experience and resources to monitor its operation Section 105 delegated to the Federal Reserve Board Board authority to promulgate regulations necessary to render the Act effective.

จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรณาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ หรือใน
 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข ในการประกอบ
 กิจการให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์ของบริษัท เครดิทฟองซิเออร์ ลงวันที่ 4 ธันวาคม 2523 ออกตาม
 ความ พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ เครดิทฟองซิเออร์ พ.ศ.
 2522 ข้อ 3 กำหนดว่า "ในสัญญาเข้าซื้อนอกจากข้อความที่เป็นสาระและ เงื่อนไขแห่งสัญญาที่พึง
 ระบุดตามปกติแล้วให้ผู้ให้เข้าซื้อระบุข้อความต่อไปนี้ไว้ด้วย คือ

- (1) ราคาเงินสด
- (2) เงินล่วงหน้า
- (3) อัตราดอกเบี้ยเข้าซื้อ
- (4) เงินรายงวด จำนวนงวด และวิธีการชำระเงิน
- (5) ค่าใช้จ่ายอื่นที่ผู้เข้าซื้อต้องจ่าย นอกจากเงินล่วงหน้าและเงินรายงวด อันได้แก่
 เบี้ยประกันกรรมธรรม์ประกันภัย ค่าภาษีโรงเรือน และภาษีบำรุงท้องที่
 ค่าธรรมเนียม การโอนกรรมสิทธิ์หรือค่าใช้จ่ายอื่นที่เห็นได้ชัดเจนว่า ไม่ใช่
 ผลประโยชน์ตอบแทนจากการให้เข้าซื้อ
- (6) เงื่อนไข การโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ที่เข้าซื้อให้แก่ผู้เข้าซื้อ
- (7) ข้อความที่ให้ถือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และ
 เงื่อนไขในการประกอบกิจการให้เข้าซื้ออสังหาริมทรัพย์ของบริษัท เครดิทฟองซิเออร์
 เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาเข้าซื้อ เป็นต้น"

แม้ว่าเราจะ เล็ง เห็นถึงความสำคัญของการ เปิด เผยข้อมูลแก่ผู้บริโภคตาม แต่จะ เห็น
 ได้ว่า การ เปิด เผยข้อมูลของไทยนั้น แม้จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ
 แต่ก็ทำได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคอย่างเพียงพอไม่ โดยเฉพาะทางด้านสินค้า ซึ่งมิบบทบัญญัติ
 กระจายอยู่ตามกฎหมายลักษณะต่าง ๆ เช่น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการ เข้าซื้อ ,
 พ.ร.บ. การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ฯลฯ โดยมีได้มีการจัดรูปของการให้สินเชื่ออย่าง
 เป็นระ เเบียบและในลักษณะที่เป็นแนวเดียวกัน ยากที่ผู้บริโภคสินเชื่อจะ เข้าใจและตัดสินใจใน
 การ เลือกใช้สินเชื่อประเภทใดได้อย่างถูกต้องและ เนื่องจากบัตร เครดิท เป็นการให้สินเชื่อ เพื่อ
 การบริโภคประเภทหนึ่ง ดังนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาอีกคือ ข้อมูลอะไรบ้างที่ผู้สมัครควร เปิด เผย
 ให้แก่ผู้ถือบัตรได้รู้

ในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ข้อมูลที่ผู้ออกบัตรพึงต้องเปิดเผยให้แก่ผู้ถือบัตร จะต้องเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถือบัตรรวมทั้งเป็นการยุติธรรมทั้งผู้ถือบัตร และผู้ออกบัตรทั้งสองฝ่ายด้วย ซึ่งจากการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเห็นว่า ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ปัญหาอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิตโดยเฉพาะ กรณีบัตรหายหรือถูกขโมยและมีผู้อื่นนำบัตรนั้นไปใช้โดยปราศจากอำนาจ อันส่งผลเกี่ยวเนื่องไปถึงขอบเขตแห่งความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร ซึ่งในสัญญาระหว่างผู้ถือบัตรและผู้ออกบัตรแม้จะกล่าวถึงความรับผิดชอบดังกล่าวแต่ก็เป็นเพียงการกำหนดอย่างกว้าง เช่น กำหนดว่า "ผู้ออกบัตรเครดิตมีหน้าที่จะต้องใช้ความระมัดระวังเก็บรักษาบัตรเครดิตไว้มิให้สูญหายหรือตกไปอยู่ในมือของผู้อื่น ถ้าหากเกิดการสูญหายขึ้นจะต้องรีบแจ้งให้บริษัทบัตรเครดิตทราบโดยเร็วที่สุด เพื่อที่บริษัทบัตรเครดิตจะได้ยกเลิกบัตรเครดิตฉบับเดิม แต่ผู้ออกบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบชดเชยเงินที่บริษัทบัตรเครดิตจ่ายไปตามการเรียกเก็บจนกว่าบริษัทบัตรเครดิตจะได้แจ้งบัตรเครดิตฉบับที่สูญหายให้ผู้ตกลงรับบัตรเครดิตทราบทั่วกัน" เป็นต้น โดยจะเห็นว่า ข้อกำหนดดังกล่าวไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้ว่าขอบเขตแห่งความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรในกรณีดังกล่าวมีเพียงใด และอาจทำให้ผู้ถือบัตรเข้าใจผิดหรือหลงผิดเกี่ยวกับข้อความดังกล่าวได้ ดังนั้นในความเห็นของผู้เขียนจึงเห็นว่า ข้อความที่ผู้ออกบัตรจะแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบจะต้องเป็นข้อความที่แสดงความหมายอย่างชัดเจน และตัวหนังสือที่ใช้จะต้องมีขนาดพอเหมาะ ตลอดจนต้องมีความเด่นชัดด้วย ดังเช่นในกฎหมายชื่อ "General Business Law" ซึ่งออกโดยรัฐสภาของสหรัฐฯ เริ่มใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1962 ได้บัญญัติถึงความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรในกรณีบัตรถูกใช้โดยปราศจากอำนาจว่า ข้อความที่แสดงความรับผิดชอบดังกล่าวจะต้องถูกเขียนหรือพิมพ์ตามขนาดและแบบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจปรากฏอยู่บนตัวบัตรเครดิตเองหรือในใบสมัคร เพื่อขอใช้บัตรเครดิตหรือในเอกสารอื่นที่ประกอบด้วยบัตรเครดิตที่ออกให้

(มาตรา 512)¹⁴ นอกจากนี้ใน TILA ตามมาตรา 133 ยังบัญญัติให้ผู้ออกบัตรจะต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับความรับผิดชอบให้ผู้ถือบัตรทราบอย่างเพียงพอ ซึ่ง TILA ใช้ว่า "adequate notice" และได้ให้คำจำกัดความไว้ในมาตรา 103 (j)¹⁵ ว่าข้อความดังกล่าวจะต้องเป็นข้อความที่ชัดเจนและเด่นชัดเพื่อว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตร เครดิตนั้นจะ เข้าใจความหมาย เช่นนี้ได้

นอกจากการบอกแจ้ง เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร ในกรณีบัตรหายถูกขโมยแล้วประเด็นที่ควรพิจารณาต่อไปก็คือ กรณีที่บริษัทบัตรเครดิตซึ่งเป็นผู้ออกบัตรปฏิเสธที่จะออกบัตร เครดิตให้แก่ผู้ขอให้ออกบัตรโดยไม่แจ้ง เหตุผลแห่งการปฏิเสธดังกล่าว จะมีผลอย่างไรทางกฎหมายหรือไม่

---

¹⁴Section 512 provides in part:

'A provision to impose liability on an obligor for ....use of a credit card after its loss or theft is effective only if it is conspicuously written or printed in a size at least equal to eight point bold type either on a card, or on a writing accompanying the card when issued or on the obligor's application for the card, and then only until written notice of the loss or theft is given to the issuer.'

¹⁵c 103: Definitions and rules of construction

(j) The term "adequate notice, as used in section 133, means a printed notice to a cardholder which sets forth the pertinent facts clearly and conspicuously so that a person against whom it is to operate could reasonably be expected to have noticed it and understood its meaning. Such notices may be given to a cardholder by printing the notice on any be give to a cardholder by printion the notice on any credit card, or on each periodic statement of account, issued to the cardholder, or by any other means reasonably assuring the receipt there of by the cardholder.

ในเรื่องนี้จะเห็นว่า การที่ผู้ออกบัตรปฏิเสธที่จะออกบัตร เครดิต ให้แก่ผู้ขอให้ออกบัตร นั้น เป็นสิทธิของผู้ออกบัตรที่จะกระทำได้และไม่มีกฎหมายใดบังคับให้ต้องออกบัตร เครดิต ให้ จึงถือ ไม่ได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ขอให้ออกบัตร เครดิต แต่อย่างใด ทั้งนี้ เทียบตามคำพิพากษาที่ 1172/2492 ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

"แม้ตามกฎหมายบุคคลมีสิทธิที่จะอุปสมบทได้ก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎหมายใดบังคับว่า คณะสงฆ์และอุปัชฌาย์จะต้องอุปสมบทให้ การจะยอมรับผู้นั้นอุปสมบทหรือไม่ เป็นสิทธิของคณะสงฆ์และอุปัชฌาย์ ฉะนั้น การที่เจ้าคณะออกคำสั่งไม่ให้อุปัชฌาย์อุปสมบทบุคคลใด จึงไม่เป็นการทำละเมิดต่อบุคคลนั้น

บุคคลมีสิทธิสมัคร เข้า เป็นสมาชิกในสมาคมได้ แต่สมาคมก็มีสิทธิไม่ยอมรับและสมาชิกของสมาคมก็มีสิทธิไม่ยอม เสนอและไม่ยอมรับรองได้ ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดต่อผู้สมัคร"

โดยสรุป จะเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคกรณีเชื่อวิธีหนึ่งอันมีผลต่อผู้บริโภคที่ชำระ เครดิต ค่าย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการ เสียเปรียบและความหลงผิดจากข้อมูล ที่คนได้รับ

ศูนย์คุ้มครองผู้บริโภค
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย